

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 441/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a sudcov Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) a Rastislava Kařřáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Zámocká 525/28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/1/2016 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/1/2016 po právoplatnosti nálezu č. k. III. ÚS 533/2021-26 zo 14. decembra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/1/2016 **prikazuje** konať bez zbytočných priťahov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Prešov **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a jej argumentácia

- Ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. augusta 2024 a prijatou na ďalšie konanie uznesením č. k. IV. ÚS 441/2024-13 z 10. septembra 2024 sa sťažovateľka domáha vyslovenia

porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia. Navrhuje uložiť okresnému súdu príkaz konať bez zbytočných prietáhov, priznať jej primerané finančné zadostučinenie 9 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v napadnutom konaní žalobou doručenou okresnému súdu 4. januára 2016 domáha určenia, že spotrebiteľský úver (vo výške 1 500 eur) je bezúročný a bez poplatkov, a určenia neprijateľnosti zmluvných podmienok. Rozsudkom z 9. januára 2018 doručeným sťažovateľke 5. marca 2019 bola žaloba zamietnutá. Na odvolanie sťažovateľky uznesením č. k. 13Co/62/2019-131 z 22. júla 2019 odvolací súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie. Po sťažnosti predsedovi okresného súdu na prietahy v konaní podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 533/2021-26 zo 14. decembra 2021 (ďalej len „prvý nález“), ktorým vyslovil porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Okresný súd uznesením z 8. októbra 2021 konanie prerušil do rozhodnutia ústavného súdu o súlade § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s ústavou. Po nahliadnutí do elektronického súdneho spisu a z registra ústavného súdu na jeho webovom portáli sťažovateľka nezistila, žeby okresný súd podal akýkoľvek návrh na ústavnom súde. Predseda okresného súdu v odpovedi na ďalšiu sťažnosť v máji 2024 konštatoval, že o súlade ústavný súd nerozhodoval a že šetrením zistil, že v jednotlivých konaniach, ktoré boli predmetom sťažností sťažovateľky, došlo k zdržaniu s plynulosťou vybavenia veci, so zákonným sudcom bol vykonaný pohovor a boli prijaté aj ďalšie opatrenia.

3. Okresný súd napriek vydanému prvému nálezu ústavného súdu po 8 rokoch a 7 mesiacoch od podania žaloby vec právoplatne neskončil. Predmet žaloby nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesne ani právne zložitú problematiku. Konajúci súd má k dispozícii všetky relevantné skutočnosti a podklady potrebné na rozhodnutie vo veci. Ani napriek nálezu o prietahoch v konaní vo veci nedošlo k posunu. S poukazom na spoločenský význam určenia neprijateľnosti zmluvných podmienok, ako aj individuálny význam bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľskej zmluvy možno konštatovať tzv. kvalifikovaný zbytočný prietah, t. j. priam odmietnutie spravodlivosti. K náprave nedošlo ani sťažnosťou predsedovi súdu. Z dôvodu dĺžky nečinnosti sťažovateľka považuje za primeranú výšku zadostučinenia sumu 1 000 eur za každý začatý rok prietáhov.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Okresný súd napriek výzve ústavného súdu a jeho následnej urgencii nepredložil žiadne vyjadrenie k obsahu ústavnej sťažnosti, preto ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní zo skutkového stavu prezentovaného sťažovateľkou. Vyjadrenie konajúceho sudcu k sťažnosti bolo predložené sudcovi spravodajcovi až po prejednaní veci v senáte, preto na jeho obsah nebolo možné prihliadnuť.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez prieťahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 96/2019). Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádzala v predmetnej veci počas konania.

6. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v zhode s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva zohľadňuje v okolnostiach veci tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

7. V prejednávanej veci bol ústavný súd oprávnený posudzovať otázku existencie zbytočných prieťahov postupom okresného súdu len v období po právoplatnosti prvého nálezu, ktorá nastala 18. januára 2022. Ak sťažovateľka namietala porušenie označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní aj za obdobie do právoplatnosti prvého nálezu, je jej ústavná sťažnosť neprípustná z dôvodu prekážky *res iudicata* podľa § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pretože ústavný súd už rozhodol o totožnej veci, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovел (výrok 5).

8. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd opakovane konštatuje, že z právneho hľadiska vec nie je zložitá na posúdenie, pričom išlo o určenie, že spotrebiteľská zmluva je bezúročná a bez poplatkov. Vec môže mať pre sťažovateľku význam z hľadiska právnej istoty, aká je výška jej dlhu. Negatívny dopad neistoty umocňujú do úvahy prichádzajúce následky spojené s možnými exekúciami. Z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. Európskeho súdu pre ľudské práva nejde o konanie, pri ktorom je zvýšená požiadavka na rýchlosť konania.

9. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by výrazne prispeli k dĺžke konania. Ústavný súd zohľadnil aktivitu sťažovateľky, ktorá sa snažila upozorniť na zbytočné prieťahy sťažnosťou adresovanou predsedovi okresného súdu 17. apríla 2024.

10. V súvislosti s hodnotením samotného postupu všeobecného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd vzhľadom na absenciu vyjadrenia okresného súdu vychádzal z tvrdení obsiahnutých v ústavnej sťažnosti, ktoré považoval za nesporné. Ústavný súd vlastnou činnosťou zistil, že okresný súd uznesením z 8. októbra 2021 prerušil konanie do rozhodnutia ústavného súdu o súlade § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s ústavou. Pri rozhodovaní o sťažnostiach pre porušenie základného práva na konanie bez zbytočných

prieťahov v prípadoch konaní, ktoré sú prerušené, treba rozlišovať, či došlo k prerušeniu konania pred všeobecným súdom z obligatórnych dôvodov alebo z fakultatívnych dôvodov. Ak bolo konanie pred všeobecným súdom prerušené z obligatórnych dôvodov, nemôže dochádzať k zbytočným prieťahom, kým tieto dôvody trvajú (I. ÚS 142/04). V prerokovávanej veci síce okresný súd vydaním uznesenia o prerušení konania v zmysle § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku vytvoril prekážku konania (II. ÚS 432/2017), ktorú však následnou procesnou pasivitou včas neodstránil. Ústavný súd zistil, že sudca okresného súdu, ktorý prejednáva aj posudzovanú vec, predložil ústavnému súdu v inej (obsahovo podobnej) veci návrh na začatie konania o súlade právneho predpisu s ústavou až 14. novembra 2024 (návrh sa týka konania sp. zn. 13Csp/55/2022).

11. Okresný súd ústavnému súdu nezrejmil obdobie nečinnosti od januára 2022 do novembra 2024. Hoci formálne vydal uznesenie o prerušení konania z 8. októbra 2021, nemožno opomenúť skutočnosť, že bezprostredne na to neuskutočnil ďalší formálny krok v podobe podania návrhu ústavnému súdu. Urobil tak (v inej veci) po viac ako 2 rokoch a 10 mesiacoch. Okresnému súdu je preto potrebné pričítať na vrub toto obdobie ako zbytočné prieťahy.

12. Zistené skutočnosti postačujú na vyvodenie záveru, že došlo k vzniku zbytočných prieťahov. Postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky. Svoju nečinnosťou okresný súd prispel podľa zistenia ústavného súdu k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd vyslovil, že tieto práva sťažovateľky porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

13. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

14. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu), keďže napriek v súčasnosti prerušenému konaniu môže po rozhodnutí ústavného súdu naďalej svojou činnosťou ovplyvniť, kedy dôjde k právoplatnému skončeniu napadnutého konania.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

16. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadosťučinenia v sume 9 000 eur čo odôvodnila dĺžkou nečinnosti a primeranou výškou zadosťučinenia v sume 1 000 eur za každý začatý rok prieťahov.

17. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju

judikatúru a zásadu spravodlivosti, ako aj skutočnosť, že sťažovateľka mohla dôvodne očakávať skoršie skončenie konania v prípade, že by nedošlo k zbytočným prieťahom. Do úvahy zobral tiež predmet konania, celkovú dĺžku konania a správanie sťažovateľky. Zohľadnené bolo aj zavinenie súdu vo vzťahu k možnostiam urýchliť svoje konanie. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje spolu sumu 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

18. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

19. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je vo výške 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľky je platiteľom tejto dane.

20. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu